

LIBRIS

We know
books

Copyright © Hyperliteratura, 2022, pentru prezenta ediție.

www.Hyperliteratura.ro
office@hyperliteratura.ro

DISCLAIMER: Pentru o viață sănătoasă,
consumați minimum două cărți pe lună.

www.Facebook.com/Hyperliteratura
www.Instagram.com/editura.Hyperliteratura
www.Tiktok.com/@ed.Hyperliteratura
www.Youtube.com/Hyperliteratura

Detalii online despre carte:
www.Hyperliteratura.ro/produs/intre-doua-fronturi

Redactare: Florin Iaru
Corectură: Teodor Hossu-Longin
Tehnoredactare: Dan Iancu

Copertă: Andrei Ruse

Tiraj 1 (mai 2022): 1.250 exemplare

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DAVID, OANA

Între două fronturi / Oana David. - Ed. a 2-a, reviz.. - București :
Hyperliteratura, 2022
ISBN 978-606-9671-22-1

821.135.1

Oana David

ÎNTRE DOUĂ FRONTURI

ediția a II-a, revizuită

Hyperliteratura

CUPRINS

PARTEA I

DE LA BUCUREȘTI LA BERLIN / 7

PARTEA A II-A

ADEVĂRUL DOARE CEL MAI TARE / 123

PARTEA A III-A

MOARTEA VINE DIN CER / 237

PARTEA A IV-A

ANUL 1944 / 317

PARTEA A V-A

TOT CE-A MAI RĂMAS / 393

EPILOG / 475

Noiembrie 1940, București

– Coniță, coniță! Or sosit nemții!

Aici începe povestea mea.

Și când mă gândesc că nici măcar nu mi-am notat data în jurnal! Mi-am răsfoit toate caietele, de mai multe ori, înainte să mă apuc să aștern rândurile acestea pe hârtie, dar n-am găsit nici măcar un singur cuvânt. Atât de lipsit de însemnătate îmi păruse evenimentul.

A trecut mult de atunci – ani ce au șters încet-încet toate umbrele, iubirea, amintirea războiului, trădarea, chiar și vinovăția ce m-a hărțuit atâta amar de vreme, cumplit de vie, de care nu aveam nicio speranță că mă voi elibera vreodată –, dar încă revăd momentul acela, ca surprins pentru totdeauna într-un instantaneu: Olguța, fata noastră în casă, în pragul ușii de la camera mea de culcare, într-o cămașă basarabeană cu altițe și cu codițele subțiri atârându-i pe spate, cu ochii măriți și umezi și răsuflarea grea și întretăiată, ca și cum urcase scările în fugă, aducându-mi cea mai banală veste dintre toate în vremurile acelea.

– Haide, nu-ți fie teamă! i-am răspuns eu atunci Olguței, fără prea mult interes. N-ai de ce. S-au mai schimbat lucrurile de la primul război încoace. Nemții ne sunt acum aliați și prieteni, ne ajută să ne apărăm de bolșevici. Domnul a venit? am întrebat-o repede apoi, mai degrabă ca să schimb vorba, decât ca aș fi vrut să aflu.

– O venit, da' o plecat iară. O zis să vă zic că este la biurou la minister până diseară.

Deși știam foarte bine că Barbu nu era la minister, ci la Athénée Palace, că doar în seara aceea avea loc recepția de primire a delegației oficiale a Misiunii militare germane, n-am spus nimic. Oricum, cel mai probabil Barbu venise direct de la Jeni, *sa dernière affaire*¹, și de aceea nu trecuse pe la mine, ca să nu-l simt iarăși mirosind a parfum străin și să-i fac vreo scenă. Dama în cauză era actriță – soțul meu avea o pasiune recunoscută și mereu arzândă pentru artiste de toate condițiile, actrițe, cântărețe de cabaret, balerine și ce se mai găsea –, dar eu, o obișnuită a lojii de teatru, nu o văzusem niciodată pe scenă, așadar însemna că nu era decât vreo dublură și pentru

1 Ultima lui aventură

titulatura asta se culcase cu toată direcțiunea. Iar Barbu era temut și lingușit de toată lumea; exact de ce avea nevoie o actriță închipuită ca să reușească în viață. Nu că mi-ar fi păsat mie prea tare cu cine se întindea soțul meu, dar măcar acolo, din principiu, preferam să nu aibă toți cunoscuții mereu subiecte noi de bârfă prin saloane și cafelele pe seama noastră.

– Pregătește-mi o rochie pentru diseară, te rog, am decis, într-un impuls de moment. Vreau să ies. Periază-mi și vizonul... Ah, și află pe unde mi-am rătăcit mânușile alea *crème*. Știi tu care.

– Da, coniață. Să îi zic și lui Pavel să vă scoată un otomobil?

– Nu-i nevoie. O să telefoniez după un taxi.

Olguța a încuviințat și a ieșit, închizând fără zgomot în spațiile ei ușa grea de mahon. Am oftat, am dat drumul la aparatul de radio, iar ultimele câteva note minunate din Andantele concertului de Bach de la Viena au umplut încăperea. Mi-am turnat în cafea o doză bunicică de Courvoisier, din sticla ascunsă printre blănurile și cutiile lăcuite de pălării din *garderob*, și mi-am înfipt o țigară în portțigaret, ascultând muzica. În ultimii ani, eu cântasem la pian rar, numai pe la seratele muzicale de la care chiar nu aveam cum să mă eschivez și întotdeauna repede și plictisită, ca și cum n-aș fi făcut altceva decât să duc la îndeplinire o corvoadă. Până și Steinway-ul meu de concert, cu coadă lungă, făcut în Hamburg, la comandă, stătea mai tot timpul închis, strălucind în lumina ce se revărsa prin ferestrele salonului, ca un exponat de muzeu. Noroc că îl mai ștergea Olguța din când în când de praf, căci altfel ar fi rămas neatins cu săptămânile. Cine ar fi crezut că în urmă cu doar câțiva ani stăteam și studiam ore întregi la pian, că într-adevăr cândva cântasem chiar și la Palat, pentru Curtea Regală, și îl acompaniasem la pian pe George Enescu, pe scenă la Ateneu, în fața a sute de spectatori, printre râuri de aplauze. De fapt, parcă nici mie nu-mi mai venea să cred. Abia dacă-mi mai veneam. De-atunci căpătasem complet alte ocupații: premiere la Național, recepții la ambasade, dejunuri la Capșa, ceaiuri la Nestor, curse de cai la Băneasa, ruletă la Sinaia, sindrofii și *garden party*-uri prin Cotroceni și Filipescu, voiajuri la Londra și Paris când se schimba sezonul și se cereau toalete noi, vacanțe la Balcic, la Karlsbad și la Nisa.

După câteva minute, transmisiunea de la Filarmonica din Viena s-a încheiat, iar un crainic a început să citească comunicatul oficial german de presă. Nimic nou. Bombardamen-

tele asupra Londrei continuau de câteva zile în același ritm teribil, în Africa de Nord era acalmie generală pe toată linia frontului, iar Goebbels declara încă o dată că războiul urma să se sfârșească cel mai târziu în primăvara următoare.

Imediat după, s-au auzit octavele metalice și declamatoarele ale lui Hitler, ce ținea un nou discurs la Berliner Sportplatz: „...poporul german trebuie să rămână mereu la fel de puternic în fața confruntărilor și deciziilor viitorului! Numai împreună le putem demonstra dușmanilor noștri că nu ne vor putea niciodată învinge! Nimeni nu va putea să ni se opună! Nicio forță de pe pământ nu ne va putea distruge!”

Am mai ascultat câteva fraze, după care am închis brusc aparatul. Am tras ultimul fum din țigară, am stins-o cu mișcări lente în scrumiera din cristal și, în timp ce-mi prindeam în urechi solitarii cu safir, am aruncat o privire în oglindă. Deși îmi ascunsesem cu destulă iscusință cearcănele sub un strat de pudră și îmi colorasem buzele într-o nuanță puternică de roșu, arătam palidă și obosită, iar claviculele mi se deslușeau subțiri și ascuțite pe sub piele. Numai de ieșiri în societate nu-mi ardea mie atunci, însă, dacă mă duceam după Barbu așa de înfiptă, nu o făceam ca să îl prind în flagrant delict cu vreo muieră, ci ca să-l enervez. Iar asta merita orice efort.

Câteodată, rar, când mai devin nostalgică, mă întreb care ar fi fost oare viața mea dacă în ziua aceea fără dată mi-aș mai fi turnat încă un pahar și aș fi rămas acasă.

*

– Ați ascultat discursul de azi al lui Hitler, stimabililor?!... Ceva colosal! Turbaseră tribunele! Mai avea puțin și îl amenința pe Roosevelt, nu care cumva să intervină în favoarea Londrei! Europeanii cu europenii, americanii cu americanii, numai asta a răcnit! ăsta nu-i prea zdravăn la cap, ascultați-mă pe mine!...

N-am apucat însă să aud și continuarea, pentru că Elvira, punând picior peste picior și etalându-și astfel despicătura până la coapsă a rochiei de seară, s-a aplecat înspre mine și, plictisită de conversațiile atât de nesărate ale bărbaților, mi-a șoptit ceva infinit mai interesant decât politica externă a Germaniei:

2 Fostă arenă interioară polivalentă, care a fost pentru o vreme cea mai mare sală de întruniri și manifestații din Berlin

- Ghicește cine e aici, *ma chère!*... Dar nu mi-a lăsat deloc timp să încerc să ghicesc, căci a continuat aproape în aceeași clipă: Madam Gabroveanu cu ibovnicul... Nici nu s-a răcit bine trupul lui *pauvre député*³ la Bellu, că a și început să se afișeze cu junele în lume! A făcut un semn din bărbie către un separeu mai depărtat, a chicotit și a adăugat, coborându-și conspirativ glasul: Vezi în spate, lângă ușă. Dumnealui, de se întreține cu maiorul Hariton. *Il est bien, n'est-ce pas?*⁴... Frumos ca ghiocelul, prost ca ciubota. Asta între noi. Și viitor ofițer de carieră, auzi tu, proaspăt ieșit de pe băncile școlii militare...

- Ei, na! m-am minunat eu. Așa tânăr?

- Numai cu vreo cincisprezece primăveri mai mititel ca dumneai!... Mă rog, *un p'tit sot, une p'tite salope*⁵, dacă e să ne luăm după Baudelaire. Ah, și *à propos* de maiorul Hariton, închipuiește-ți... Se aude că podoaba de fie-sa, Margot, o știi, ar fi amanta unui individ important din SS. O porumbiță și dumneaei, poftim! Chipurile s-ar fi cunoscut într-un voiaj la Salzburg și chestiunea e serioasă, nu așa... A ridicat delicat o sprânceană perfect arcuită și apoi a strâns din umeri: Nu știu cât e de adevărat, *ma chérie*, îți dai seama, că informația o am de la madam Vulpescu și doar cunoști și tu cum împrăștie dumneaei bârfa, ca pe influența spaniolă... Dar dacă vezi ce schimbare de vederi politice au suferit Haritonii în ultima perioadă, *oh là là*, parcă îți vine să crezi imediat fiecare cuvânt! Mai ții minte ce-o tot dădea maiorul înainte cu englezii? Când deodată, alaltăieri, eram la dejun la Danielopol și ce să vezi?! Începuse să ne povestească punctual despre geniul diplomatic al lui Ribbentrop, de era să o iau razna de plictiseală!

Am surâs. „Geniul diplomatic al lui Ribbentrop”, asta da glumă bună. Dacă citeai orice altceva în afară de gazetele nemțești de proslăvire a regimului, puteai să-ți dai seama într-o clipită, oricât de inocent ai fi fost într-ale politiciii, că von Ribbentrop – un negustor de vinuri, care ajunsese și dânsul peste noapte ministru de externe al lui Hitler – era înzestrat cu tot atâta spirit diplomatic cât un bolovan. *Tel maître, tel valet*⁶, pe cuvânt.

Elvira a înălțat din nou din umeri, cu o lucire de ironie în ochi, și și-a văzut mai departe de cercetatul mondenilor de

3 Bietul deputat

4 E bine, nu-i așa?!

5 Un prostuț, o curviștină

6 Așa stăpân, așa slugă

primprejur. Ca întotdeauna, sufletul saloanelor cum era, își pregătea cu micală de artist cancanurile de a doua zi. Doar pentru asta se prezentase și ea acolo, nu pentru altceva. Dar adevărul era că venirea Misiunii oficiale germane în România era senzația sezonului și la Capșa, și la restaurantele de la Șosea, chiar și pe la ceaiurile de cucoane. Iar la noi acasă, Barbu, dintr-odată mare germanofil, aștepta Misiunea militară ca pe a doua venire a lui Iisus.

Pe fundal, arcușurile violoniștilor din cvartetul ascuns într-un colț al sălii de recepție s-au ridicat și au coborât în același timp, *Die Fledermaus* s-a schimbat în *An der schönen blauen Donau*, iar eu am încercat să-mi regăsesc gândurile prin hărmălaia din jur. Ca întotdeauna, *hall*-ul, Barul Englezesc și salonul cel mare, scăldate toate în lumina orbitoare a candelabrelor, erau ticsite de lume. Protipendada bucureșteană, oameni politici, industriași, finanțiști, avocați, gazetari, cucoane din societatea bună, dame scumpe de moravuri ușoare, destinși, suferind de blazare și emanând bunăstare prin toți porii, își luau obișnuitele trabucuri, coniacuri, cafele și *meringues glacées*, adânciți în discuții înflăcărâte, exclamau, râdeau și se admirau din când în când în oglinzile uriașe. Aceleași fracuri, smokinguri, plastioane scrobite, rochii din mătăsurii prețioase și briliante scânteind; păr pieptănat pe spate, lucios de briantină, tâmple sure distinse, ochelari cu rame din aur, barbișoane aranjate la frizer, mustăți largi și nobile, obraji proaspăt bărbierți și stropiți discret cu apă de colonie franțuzească, cârlionți strânși, împodobiiți cu piepteni cu diamante, păr tăiat drept, în stil paj, ce atingea gingaș, la fiecare mișcare din cap, umerii albi și parfumați ai posesoarelor. Aceiași ospătari, în sacouri albe, cu garoafe la butoniere și mănuși de ață, purtau pe deasupra capetelor tuturor tăvi din argint încărcate de cupe înalte cu șampanie înspumată. Ca de fiecare dată, șampania era frapată, icrele erau negre, coniacul franțuzesc, scotch-ul din Scoția, cafeaua din Brazilia și havanele din Cuba. Până și aerul mirosea ca de obicei, a *hors d'œuvres*⁷, a Guerlain și a țigări de foi scumpe.

Totuși, în pofida faptului că la prima vedere toate păreau la fel cum le știam, în seara aceea de la sfârșitul lui noiembrie 1940, la Athénée Palace, kilometrul zero al vieții politice și sociale a Bucureștilor de atunci, ceva se schimbasese din temelii. Printre obișnuiții casei mișunau deodată și o mulțime

de uniforme nemțești și cizme negre sclipitoare, cu tălpile bătute în blacheuri metalice, ce răsunau strident pe pardoseala de marmură. De pe anumite revere de mătase se observau sclipind discret insigne auriu cu svastică. Portretul în ulei al lui Carol al II-lea, în uniforma de sărbătoare a Frontului Renașterii Naționale, fusese schimbat cu alte două portrete, ale Regelui Mihai I și Generalului Ion Antonescu, iar prin zumzetul familiar de glasuri, se distingeau și conversații în limba germană. Era oficial: România semnase Pactul Tripartit și urma să susțină economic, politic și militar efortul de război al Germaniei.

Însă, în seara aceea, ce avea să-mi schimbe destinul, eu, străin de politică și război cum eram pe atunci, cu viața ce mi se desfășura molcom între loja de la teatru, seratele muzicale, recepțiile și drumurile la croitoreasă, nu mă gândeam deloc la chestiunile acelea. Eram mult mai presată de micile mele mizerii personale: soțul meu își prezenta apucăturile de crai în văzul lumii și bârfele urmau să delecteze din nou societatea pe seama noastră.

M-am uitat pe furis la Jeni. Cu un surâs neastâmpărat pe buzele rujate cu roșu aprins și ochii scăpărându-i obraznici pe sub sprâncenele subțiri, desenate cu creion dermatograf, își ținea gâtul grațios arcuit, capul puțin aplecat înspre spate și se uita drept în ochii soțului meu, peste masă, fără să-mi acorde vreo atenție. Scârbită, mi-am coborât privirea și am dat să-mi iau paharul cu vin de pe masă. Însă, chiar în același moment, mâna lui Barbu a apărut lângă mine și mi l-a îndepărtat din față, cu un gest discret și firesc, abia observabil. Prins în conversație, ședea picior peste picior și fuma o havană. Ca întotdeauna, era sobru, solemn și adânc pătruns de înalta sa importanță. Indiscutabil elegant și chipeș, în fracul cu coadă lungă, croit la comandă la Neumann⁸, în Brașov, și pantofii din lac cu vârfuri ascuțite, cumpărați chiar de pe Rue Saint-Honoré, avea prestanță, era ușor ireverențios – dar numai atât cât să-l facă interesant în fața interlocutorilor – și cu pretenții de mare finețe intelectuală. Dar mie, soția lui, după șase ani de mariaj, în care împărțisem patul și viața de zi cu zi, îmi era la fel de indiferent ca oricare dintre necunoscuții de acolo. Nu îl luasem din dragoste și nici el pe mine – nu ne iubiserăm niciodată, nici măcar puțin, dar fiecare îl dorise pe celălalt, din motive de amor-propriu și interese sociale și bănești –, iar în momentul acela, când mă vedeam nevoită de

circumstanțe să îi vorbesc și să îi zâmbesc dragălaș, prăpastia dintre noi mi se părea mai adâncă decât oricând. De fapt, mai aveam puțin și mă întrebam cine era străinul acela atât de neplăcut și de ce stătea atât de aproape de mine. Dar, *voilà*, mi-am spus și m-am uitat din nou la pahar, cu tot disprețul pe care ni-l purtam unul altuia, mă cunoștea și el la fel de bine pe cât îl cunoșteam eu.

I-am surâs cât de nevinovat am fost în stare. Apoi însă, privindu-l lung și sfidător pe sub gene, am luat de pe tava unui ospătar o cupă de șampanie și am dat-o toată peste cap, dintr-o singură înghițitură, în cea mai marinărească manieră posibilă. Mmm, am recunoscut-o imediat; era o *Veuve Clicquot* absolut minunată, de cea mai înaltă calitate, probabil pradă de război, adusă de nemți direct din Parisul ocupat.

– În spatele tău, Lullii! s-a precipitat chiar atunci Elvira la urechea mea. *Vite, vite!*... Știi cine-i cucoana aia slută care-a intrat? Tocmai *Frau Fabricius!*... Coana ministru, *bien sûr*, cine altcineva?... Uită-te și tu mai discret, dragă, m-a muștrat ea apoi, încă n-am fost prezentate!... Vocea i-a coborât și mai mult: Sper nici să n-am prea curând onoarea... Cică madam ar fi fascistă dintr-alea de nici amor nu pot să facă fără poza lui Hitler la căpătâi!

Era prima oară când o vedeam, deși auzisem de ceva vreme că, împreună cu alte câteva neveste ale nemților din corpul diplomatic – numai zgripturoaice și matracuci încrezute, dacă era să mă iau după spusele Elvirei –, începuse să se ocupe de tot felul de opere filantropice și misiuni sociale. Ba aducea medicamente din Germania, ba vizita spitale, ba își dădea cu părerea despre chestiuni de interes exclusiv național, care nu o priveau în niciun fel, ce mai, ca la dumneai acasă. Ca și când ar fi fost deja nevastă de Gauleiter⁹ de România. Iar toată povestea îmi răscolea niște amintiri tare neplăcute, pe care le-ași fi dorit uitate. Am măsurat-o de sus până jos. Solidă, cu umeri bărbătești și maxilarul cam ieșit în afară, era foarte aprinsă în obraji, așa cum devin femeile cu carnație foarte deschisă la cea mai mică schimbare de temperatură. Deși purta o rochie frumoasă, *noire satinée*, o vulpe argintie pe umeri și cercei lungi din diamante mari, foarte eleganți, mi se părea că dădea dovadă de cam tot atâta rafinament și gingășie cât o lăptăreasă de prin Alpii Bavarezi

8 Casă de modă celebră în epoca interbelică

9 Liderul partidului unei filiale regionale a Partidului nazist, oarecum echivalent unui guvernator

și un răcan din Wehrmacht la un loc. Surâdea îngăduitor în dreapta și-n stânga și se purta cu deferență zdrobitoare, așa cum se poartă stăpânii amabili și înțelegători cu supușii cu-miști, iar privirea ei se plimba peste capetele tuturor, severă și disprețuitoare.

Elvira a oftat din adâncul inimii, risipindu-mi gândurile, și s-a aplecat din nou înspre urechea mea, ca să reverse peste mine o altă avalanșă de vorbe:

- *Bah, ma chère, je déprime, je te le jure!*¹⁰ Numai nibe-lungi dintr-ăștia palizi pe-aici și știi doar cum mă-nnebunesc eu după creoli! Mmm, genul lui Rudolf Valentino!... Și, ca să-și ofere mai multă greutate cuvintelor, s-a uitat cu coada ochiului înspre grupul de ofițeri nemți dintr-unul din separeurile alăturate, a suspinat din nou, după care a adăugat: *Ce poți să faci cu dumnealor? Euh, parcă le-ar curge apă cu gheață prin vene!... Și ce-i cu obiceiul ăsta îngrozitor să facă scrimă cu sabia ascuțită? Brrr! Mai toți sunt tăiați pe față! A scuturat ușor din buclele ei blonde: N-ai pomenit așa nație agresivă!... Păi, înțepații ăștia, la așternut, în loc să-ți șoptească vorbe dulci, îți dau ordine!*

Am aruncat și eu o otheadă discretă către grupul de nemți; reci și rigizi în uniformele lor strălucitoare, ferchezuiți și pomădați ca motanii de rasă, păreau într-adevăr atât de ceremonioși și de marșiali, încât nu m-aș fi mirat câtuși de puțin dacă ar fi început dintr-odată să mărsăluiască pe Calea Victoriei, pe ritmurile de fanfară din *Preußens Gloria*.

Am înălțat din umeri, mi-am înmuiaț lung buzele în paharul ei cu vin – doar așa, ca să moară Barbu de ciudă – și am dat să îi răspund, când însă el a ridicat deodată glasul:

- Păi tocmai de aceea, domnilor!... Nici acum nu vă e clar? Doar vă spun de atâta vreme! Noi suntem tocmai la răscruce, între Balcani și Soviete, împresurați numai de dușmani, e normal să fim un pion de maximă importanță pentru Hitler!... – S-a uitat pe rând în ochii tuturor celor de la masă, îngâmfat și sfidător, ca și cum meritul poziției geografice a României îi aparținea lui personal. – Și Basarabia, domnilor, și Ardealul! a continuat el, la fel de emfatic. Peste chestiuni dintr-astea de conștiință națională nu se poate trece! Disprețul cu care ne-a tratat tot timpul Rusia este de neacceptat pentru orice român căruia îi bate în piept o inimă mândră românească!... Sute de ani de umilinte și batjocură! Gata!...

10 Ah, draga mea, este deprimant, pe cuvânt!

Nu avem altă soluție decât alianța cu nemții. Acum doar Antonescu mai poate să-l facă pe Hitler să vadă că Ardealul ne aparține de drept!

- Păi și dacă ajungem la un război cu Sovietele? a întrebat Jorj Deaconu, avocatul lui Barbu și soțul de-al doilea al Elvirei.

- Ce război cu Sovietele, domnule? Propagandă de la Londra și nimic mai mult! N-ați observat?... Cum se complică puțin situația în Balcani, cum răsar toate zvonurile astea. Doar ca să distragă atenția! Le țâțâie dosurile de frică englezilor, asta-i de fapt problema. Prea perfidul Albion nu se dezice!... Dar haide să îți fac pe plac, domnule dragă, și să zicem că, prin imposibil, Stalin s-ar aventura într-un război cu nemții. Cum ar putea să-l facă, mă rog? Războiul ăsta este modern, mecanizat, bazat pe tehnică militară avansată, de care rușii nu dispun. Nu se mai poate, domnul meu, în secolul douăzeci, să te apuci de război cu baioneta și tunul tras de cai, ca pe vremea țarilor! Acum, ca să te angajezi în conflict, trebuie să dispui de blindate și aviație. Dacă nu, te ferești cum poți!... Pentru Stalin nu-i fezabil un război, asta-i la mîntea cocoșului!

- Perfect adevărat, m-am trezit eu vorbind. În cazul ăsta, numai Napoleon ar mai putea găsi ceva de comentat.

Mda. Se părea că bietul pahar de Courvoisier băut acasă începuse deja să își facă efectul. Poate că avea totuși și Barbu dreptatea lui; n-ar mai fi trebuit să beau și șampania aia.

Auzindu-mi cuvintele, Scarlat Nenițescu, de *vis-à-vis* de mine, chel și făcos, cu fața mare și rotundă, fruntea îngustă și gușa revărsându-i-se într-o cută de grăsime peste gulerul prea strâmt al cămășii, a exclamat, în timp ce-mi zâmbea larg și curtenitor:

- Câtă dreptate aveți, preafrumoasă doamnă! Rusia nu trebuie în niciun caz subestimată!

Și a spus-o convins și emfatic, ca și cum participasem la discuție până atunci și-mi luase întotdeauna părerea drept politic competentă.

- Ei aș, domnule! a spus Barbu, pe un ton de îndrăgostit, așezându-și ușor mâna peste a mea. Lullii a mea e prea frumoasă și gingașă ca să priceapă ea trivialitățile astea! Politicul, *les affaires de la guerre*¹¹, astea sunt și vor fi întotdeauna treburi pentru judecata superioară a bărbaților!... Să ferească bărbatul și să crească copiii mulți, ăsta-i rolul femeii pe lume!

11 Treburile războiului

Așa se purta războiul mariajului nostru, nu onorabil, la vedere, ci pe la spate, mișelește, prin lovituri sub centură, cuvinte cu două înțelesuri și ironii usturătoare.

La cuvintele lui Barbu, ceilalți au încuviințat, iar Jeni a început să chicotească delicat, cu mâna la decolteu, așa cum fac toate damele de consumație în fața glumelor bărbătești, probabil singurele pe care sunt în stare să le priceapă. Numai Elvira, tot cu luminița aceea ironică în ochi, s-a aplecat din nou înspre mine și mi-a șoptit la ureche:

– Știi ceva, *ma chérie*? Tot spectacolul ăsta jalnic nu face decât să confirme o teorie mai veche de-ale mele... *Les hommes ont peur des femmes intelligentes*.¹²

Iar eu, deși pe dinăuntru cloccoteam de furie și îmi simteam obrazii în flăcări, m-am surprins surâzându-i înapoi lui Barbu și mi-am sprijinit mâna de coapsa lui.

Acum, când mă uit în urmă la mine însămi și la toate lucrurile care mi s-au întâmplat și pe care am ales să le neglijez, doar pentru că eram atât de preocupată de ce ar zice lumea și de ce *il faut* și *il ne faut pas*¹³, o fac cu amuzament și cu bunăvoință îngăduitoare, așa cum chiar eu mă uitam de atâtea ori la Olgața, cu câtă fudulie naivă purta nu știu ce gablont ieftin, cumpărat de pe undeva de pe Calea Văcărești, cu pietre mult prea mari ca să pară vreo clipă veritabile.

Apoi, din nou, s-a pornit același zgomot de fundal: „Tărișoara noastră prea a fost toată vremea la discreția jidanilor, domnule! Eu v-am zis. Ar trebui să fim mai rapizi cu românizarea. Gunoii din ograda ta ți-l arunci singur, nu aștepti să vină străinii să ți-l măture!”

Aveam nevoie de aer curat.

Afară se lăsase deja noaptea și începuse să picure încet; o burniță rece, aproape înghețată, ce urma cel mai probabil să se transforme cât de curând în lapoviță. Cerul era negru-smoală, nicio stea nu reușea să spargă perdeaua groasă de nori. M-am retras într-un colț, la adăpostul întunericului, dincolo de ovalurile de lumină palidă pe care le imprimau felinarele pe trotuarul umed. Piața era aproape pustie; doar din când în când, câte un automobil mai oprea sau demara cu zgomot, cupluri sau invitați singuratici intrau și ieșeau din Athénée, ducându-se cine știe unde, valetul în fireturi auriu le împingea eficient și discret ușa rotativă, iar câteva ordonanțe își așteptau plictisiți ofițerii în automobilele militare.

12 Bărbaților le e frică de femelle inteligente.

13 Ce se face / Ce nu se face

Am respirat adânc aerul rece, pișcător, mi-am scos portțigaretul și tabachera și mi-am aprins o țigară. După câteva clipe fără niciun gând, mi-am ridicat ochii către fumul ce mi se ridica din țigară deasupra capului și privirea mi-a căzut pe cele două drapele imense roșii, cu svastica în cerc alb, așezate în cinstea delegației nemțești de-o parte și de alta a intrării și întinzându-se pe toată înălțimea hotelului. M-am uitat îndelung la ele și, așa cum se întâmplă întotdeauna atunci când îți fixezi privirea într-un singur punct, el își mărește în mod inexplicabil dimensiunile și îți ocupă tot spațiul vizual și toate gândurile, așa și svastica; nu se mai afla doar pe Athénée Palace, o vedeam deodată și pe Brandenburgische Tor, pe Tour Eiffel, pe Wiener Staatsoper, pe Colosseum și prin toate locurile pe unde trecusem cândva, cunoscusem oameni, cumpărasem cărți și discuri de gramofon și aveam amintiri. Cât de mult se schimbase lumea în doar câțiva ani! Și cât de mult mă schimbasesm și eu odată cu ea.

*

Aveam pe atunci cam șaisprezece ani, eram în cursul superior la Liceul de fete Regina Maria, purtam rochii înflorate și strânse pe talie, berete închise la culoare, așezate cochet pe-o parte, așa cum văzusem prin revistele franțuzești de *mode* că purtau mai toate pariziencele, citeam numai Verlaine și Baudelaire, făceam muzică cu un profesor mare, fost elev de-ai lui Debussy, și cântam la pian compoziții grele, *préludes* de Chopin, suite de Bach și *Appassionata* lui Beethoven.

– Iete la mamzel, ce se mai boierește! mi-a zis într-o zi *tante* Alexandrina, o vară acră de-ale lui *papa*, cu o grimasă abia ascunsă și măsurându-mă critic pe sub sprâncene. Iar apoi, cu voce coborâtă: Leit mamic-a mare!

M-am înroșit de necaz. *Granmama*, mare frumusețe a Bucureștilor pe vremea bățăilor cu flori de la Șosea, fusese și ea melomană, îi plăcuse pianul și avusese talent muzical. Zicea lumea că puteai să o ascuți o viață întreagă cântând și nu te săturai. Dar, zicea aceeași lume, parcă și mai mult îi plăcuseră balurile și sindrofiile, briliantele și bărbații. Din cauza ei își topise bunicul, boiernaș de prin lalomița, moșiile pe la Monte Carlo, prin *palace-uri* și cazinouri, înainte să-și facă seama, de ajunsese tata să țină birt pe Calea Griviței, în loc să fie rentier, așa cum fuseseră toții bărbații din familia